

Проект Ради Європи

«Захист свободи слова та свободи медіа в Україні (SFEM-UA)»

**ЮРИДИЧНА ЕКСПЕРТИЗА ПРОЄКТУ ЗАКОНОДАВЧИХ ЗМІН
ЩОДО
СТАТУСУ ТА ПРИНЦИПІВ ДІЯЛЬНОСТІ
ПАРЛАМЕНТСЬКОГО МОВЛЕННЯ**

Виконавці:

Ів Саломон (Eve Salomon), експертка Ради Європи

Таня Кершеван (Tanja Kerševan), експертка Ради Європи

Відділ співробітництва у сфері свободи
слова

Олена Демченко, ел. пошта:

Olena.Demchenko@coe.int;

Лейла Жданова, ел. пошта:

Leila.Zhdanova@coe.int

Цей технічний документ підготовлено в
рамках проекту Ради Європи «Захист
свободи слова та свободи медіа в
Україні» (SFEM-UA), який реалізується
в рамках Плану дій Ради Європи для
України «[Стійкість. Відновлення.
Відбудова](#)» (2023–2026 рр.).

www.coe.int/freedomofexpression

DCFE/LR/SFEM-UA/12-2023

11 грудня 2023 р.

Зміст

РЕЗЮМЕ	ERROR! BOOKMARK NOT DEFINED.
1. ВСТУП	5
2. ЄВРОПЕЙСЬКІ СТАНДАРТИ	6
2.1 Суспільні медіа	6
2.2 Державне фінансування	6
3. ПАРЛАМЕНТСЬКЕ МОВЛЕННЯ В ЄВРОПІ	7
4. АНАЛІЗ ЗАКОНОПРОЄКТІВ	9
4.1 Версія народних депутатів Верховної Ради України	9
4.2 Версія Міністерства культури та інформаційної політики України	10
4.3 Внесення змін до статті 125 Закону України «Про медіа»	11
5. ВИСНОВОК ТА РЕКОМЕНДАЦІЇ	11

РЕЗЮМЕ

Парламентська асамблея Ради Європи (ПАРЄ) ще в 1997 р. рекомендувала державам-членам Ради Європи створити *незалежні* телевізійні канали, присвячені парламентській роботі¹.

Відповідно до обох проєктів змін до законів України щодо парламентського мовлення, поданих на юридичну експертизу, телеканал «Рада» повністю фінансується державою і управляється безпосередньо Верховною Радою України (Парламентом), що робить його державним медіа, всупереч принципам суспільного мовлення, викладеним у Рекомендаціях Ради Європи та схваленим Європейською Комісією².

В інших країнах Європи, хоча за більшість парламентських каналів відповідає оператор суспільного мовлення, деякі з них фінансуються безпосередньо державою і управляються безпосередньо парламентом. У таких випадках стандартним форматом контенту, який вони пропонують, є нефільтроване пряме включення або запис законодавчої діяльності парламенту на пленарних засіданнях і в комітетах.

Розглянуті версії законодавчих змін не відповідають принципам незалежності та суспільного мовлення. Крім того, нещодавно внесені зміни до Закону України «Про медіа» дозволяють створювати нові медіасервіси, які безпосередньо підпорядковуватимуться Міністерству оборони України³. Якщо розглядати їх разом, то змінений Закон «Про медіа» та проєкт змін до Регламенту Верховної Ради України пропонують розширені форми державних медіа і є серйозним відступом від продемократичних тенденцій, які спостерігалися останніми роками в українській владі.

Враховуючи прогрес, досягнутий Україною у реформуванні колишнього державного мовника в незалежну Суспільну телерадіокомпанію України («Суспільне»), а також постійні виклики, з якими стикається «Суспільне» через обмежене фінансування, що покладається виключно на державний бюджет, створювати нові державні медіа або розширювати сферу діяльності вже існуючих не є доцільним.

З двох проєктів, представлених на розгляд, перевага надається варіанту Регламенту зі змінами, запропонованому народними депутатами України, оскільки він не спрямований на створення нових редакційних програм, а обмежується висвітленням діяльності парламенту та його комітетів.

---

¹ [Резолюція ПАРЄ 1142 \(1997 р.\) «Парламенти та засоби масової інформації»](#), на яку посилається Пояснювальна записка до проєкту законодавчих змін, розробленого народними депутатами України, закликає національні парламенти держав-членів «11.9 розробити засоби заохочення створення *незалежних* телевізійних каналів, присвячених парламентській роботі, як це має місце в ряді європейських країн, у Сполучених Штатах Америки та Канаді».

² Див. розділ «Європейські стандарти».

³ Див. підрозділ «Зміни до статті 125 Закону “Про медіа”».

1. ВСТУП

Законом України «Про Регламент Верховної Ради України» (надалі — «Регламент») у статті 3(6) передбачено, що державне підприємство «Парламентський телеканал “Рада”» здійснює трансляцію відкритих пленарних засідань Верховної Ради України. Також передбачено щоденну трансляцію (у дні пленарних засідань та проведення «години запитань до Уряду») та щотижневі програми із забезпеченням рівної участі в них представників депутатських фракцій (депутатських груп) та позафракційних народних депутатів України⁴.

У зв’язку зі змінами до Закону України «Про медіа»⁵ та відповідно до вимог зміненого підпункту 4 пункту 34 розділу Х «Прикінцеві та перехідні положення» цього Закону⁶, на розгляд Уряду було подано два проєкти Регламенту в новій редакції. Один законопроект був підготовлений Міністерством культури та інформаційної політики України⁷, інший — народними депутатами України⁸.

Уряд України направив до Ради Європи запит на проведення експертно-юридичної оцінки двох версій проєкту змін до Регламенту щодо телеканалу «Рада». Зокрема, вони попросили оцінити проєкт змін за такими критеріями, як незалежність, наявність ознак суспільного мовлення та відповідність європейському законодавству в частині парламентського мовлення.

Метою цього документу є надання експертної оцінки запропонованих змін. У вступній частині, по-перше, представлено огляд найбільш актуальних міжнародних стандартів, зокрема норм законодавства ЄС та рекомендацій та резолюцій Ради Європи, а, по-друге, експерти надають короткий огляд форматів парламентського аудіовізуального обслуговування в інших європейських державах. Далі надано аналіз обох версій змін до Регламенту, і, нарешті, експерти надають свої рекомендації щодо кращого управління та сфери діяльності телеканалу «Рада», щоб забезпечити дотримання зобов’язань країни дотримуватися європейських стандартів у сфері свободи медіа.

---

⁴ Закон України № 1861-VI «Про Регламент Верховної Ради України», прийнятий 10 лютого 2010 р. Доступно за посиланням (останні зміни від 7 вересня 2023 р.): <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/en/1861-17#Text>

⁵ Зміни до Закону України № 2849-IX «Про медіа», прийнятого 13 грудня 2022 р. (доступно за посиланням (останні зміни від 2 липня 2023 року): <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2849-20#Text>), були внесені Законом України «Про внесення змін до Закону України “Про рекламу”» та інших законів України щодо імплементації норм європейського законодавства в національне законодавство України шляхом імплементації окремих положень законодавства Європейського Союзу у сфері аудіовізуальної реклами (Європейської конвенції про транскордонне телебачення, Директиви Європейського Парламенту та Ради 2010/13/ЄС про аудіовізуальні медіапослуги від 10 березня 2010 року зі змінами, внесеними Директивою (ЄС) 2018/1808 від 14 листопада 2018 р.), ухваленою 30 травня 2023 р. Доступ за посиланням: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3136-20#Text>

⁶ Положення передбачає, що «Кабінет Міністрів України у тримісячний строк з дня набрання чинності Законом України «Про медіа» має внести на розгляд Верховної Ради України пропозиції щодо врегулювання статусу та засад функціонування парламентського мовлення».

⁷ Проект Закону України «Про внесення змін до Регламенту Верховної Ради України», розроблений Міністерством культури та інформації України.

⁸ Проект Закону України № 10107 «Про внесення змін до деяких законів України щодо особливостей висвітлення діяльності Верховної Ради України Державним підприємством “Парламентський телеканал “Рада” в умовах воєнного стану», зареєстрований 3 жовтня 2023 року. Доступ за посиланням: <https://itd.rada.gov.ua/billInfo/Bills/Card/42899>

2. ЄВРОПЕЙСЬКІ СТАНДАРТИ

2.1 Суспільні медіа

Рекомендація CM/Rec(2012)1⁹ встановлює низку керівних принципів, що стосуються незалежності, підзвітності, ефективного управління, оперативності та відповідальності, прозорості та відкритості суспільних медіа, і тому має особливе значення.

Її було розроблено з огляду на виклики, що постають у зв'язку з переходом суспільних медіа від державної до громадської служби, а також від традиційного мовлення до цифрової доставки контенту.

У своєму Рівні 1, присвяченому структурам, CM/Rec(2012)1 підкреслює: *«Незалежність є основною вимогою до кожної громадської організації масової інформації. Без очевидної незалежності дій та ініціативи як з боку уряду, так і з боку інших зацікавлених осіб та установ, громадські організації масової інформації не зможуть підтримувати свій авторитет і втратять (або ніколи не отримають) народну підтримку як форум для проведення національних дебатів і притягнення влади до відповідальності»* (§21).

Що стосується підзвітності суспільних медіа, то в кінцевому підсумку і в основі своїй вони підзвітні суспільству. Усі відносини підзвітності мають бути чітко встановлені.

Навіть якщо канал «Рада» не буде створений як суспільне медіа, він має бути готовим звітувати про свою діяльність перед різними громадськими організаціями, зокрема правозахисними організаціями, групами меншин, в т.ч. етнічних, будь-якими соціально-демографічними групами, профспілками та іншими конкретними зацікавленими групами.

2.2 Державне фінансування

Рекомендація CM/Rec (2018)1 про плюралізм медіа та прозорість медіавласності¹⁰ закликає держави забезпечити *«стабільне, стійке, прозоре та достатнє фінансування суспільних медіа на багаторічній основі, щоб гарантувати їхню незалежність від урядового, політичного та ринкового тиску»*. Ця ж рекомендація підкреслює важливість прозорості джерел фінансування засобів масової інформації.

В іншому документі, **Резолюції 1636 (2008)** Парламентської асамблеї Ради Європи, йдеться про те, що країни-члени повинні вживати конкретних позитивних заходів для сприяння плюралізму медіа, підкреслюючи, що державна підтримка має бути справедливою. Згідно з Резолюцією, *«свобода медіа в демократичній державі вимагає справедливого і нейтрального державного субсидування медіа», і що окремі державні медіа які отримують преференційні субсидії, «можуть бути використані для політичного впливу»*.¹¹

---

⁹ Рекомендація CM/Rec(2012)1 Комітету міністрів державам-членам щодо управління суспільними медіа, ухвалена 15 лютого 2022 р., §§ 1-5. Доступ за посиланням: https://search.coe.int/cm/Pages/result_details.aspx?ObjectID=09000016805cb4b4

¹⁰ Рекомендація CM/Rec(2018)1 Комітету Міністрів державам-членам щодо плюралізму медіа та прозорості медіавласності, ухвалена 7 березня 2018 р. Доступ за посиланням: https://search.coe.int/cm/Pages/result_details

¹¹ Резолюція 1636 (2008) Парламентської Асамблеї Ради Європи, прийнята 3 жовтня 2008 р. Доступ за посиланням: <http://assembly.coe.int/nw/xml/xref/xref-xml2html-en.asp?fileid=17684&lang=en>

На рівні ЄС немає спеціального законодавства, яке б регулювало державну фінансову підтримку медіасектору. Проект «Європейського акта про свободу медіа (EMFA)»¹², розробленого для захисту медіаринку ЄС, який наразі перебуває на завершальній стадії перемовин¹³, наголошує на необхідності гарантій незалежності суспільних медіа. Стаття 5 визначає три ключові зобов'язання країн-членів ЄС: забезпечення незалежності керівництва та членів правління громадських медіаорганізацій, надання достатнього фінансування та створення регуляторного органу у сфері громадських медіаорганізацій. Крім того, статтею 24 на країни-члени накладається зобов'язання встановити спільні вимоги щодо прозорості та недискримінації при розподілі державних коштів на рекламу, а також на закупівлю інших товарів і послуг у медіа.

Наразі державна фінансова підтримка медіа регулюється Європейською комісією через **норми законодавства ЄС про державну допомогу**. Ці норми спрямовані на забезпечення того, щоб державна допомога та субсидії регулювалися чіткими та справедливими правилами. Комісія має втручатися у випадках, коли державна допомога спотворює конкуренцію, надаючи несправедливі економічні переваги одним установам та підприємствам над іншими.

Амстердамським протоколом (1997 р.) передбачається норма, яка розглядається як загальний виняток із положень про державну допомогу суспільному мовленню. Відповідно до нього, «система суспільного мовлення в державах-членах безпосередньо пов'язана з демократичними, соціальними та культурними потребами кожного суспільства і з необхідністю збереження плюралізму засобів масової інформації», а також в ньому зазначено, що «положення Договору про заснування Європейського Співтовариства не обмежують компетенції держав-членів забезпечувати фінансування суспільного мовлення тією мірою, якою таке фінансування надається телерадіоорганізаціям для виконання функцій суспільного мовлення, покладених на них, визначених і організованих кожною державою-членом, і тією мірою, якою це фінансування не впливає на торговельні умови й конкуренцію в Співтоваристві за умови, що це не суперечить спільним інтересам, а також зважаючи на виконання функцій цього суспільного мовлення»¹⁴.

Розглядаючи питання про можливість застосування правил державної допомоги у випадку з телеканалом «Рада», Європейська комісія хотіла б розглянути вплив каналу на конкуренцію, наявність чітко визначених повноважень у сфері суспільних послуг, а також прозорість фінансування.

3. ПАРЛАМЕНТСЬКЕ МОВЛЕННЯ В ЄВРОПІ

Аудіовізуальні служби парламенту не є чимось незвичайним у Європі. В епоху домінування телевізійного мовлення вони були здебільшого відомі як «законодавчі мовники». На сьогоднішній день кілька країн мають форму або прямої трансляції, або

---

¹² EMFA, Пропозиція щодо Регламенту Європейського Парламенту та Ради, що встановлює загальну основу для медіапослуг на внутрішньому ринку (Європейський акт про свободу медіа) та вносить остаточні зміни до Директиви 2010/13/ЄС, COM/2022/457.

¹³ Трилог між Європейським Парламентом, Радою Європейського Союзу та Європейською Комісією.

¹⁴ 11997D/PRO/09 Амстердамський договір про внесення змін до Договору про Європейський Союз, Договору про заснування Європейських Співтовариств та деяких пов'язаних з ним актів — Протокол, що додається до Договору про Європейське Співтовариство — Протокол про систему суспільного мовлення в державах-членах, прийнятий 10 листопада 1997 р. Доступ за посиланням: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/HTML/?uri=CELEX:11997D/PRO/09>

онлайн-трансляції, а також надають публічний доступ до записів пленарних засідань, засідань комітетів, пресконференцій та інших заходів своїх парламентів. У багатьох країнах ці послуги надають національні суспільні медіа (наприклад, в Італії — RAI, на Кіпрі — PIK 2, на Мальті — PBS, у Польщі — TVP, у Словенії — RTV Slovenia, в Іспанії — RTVE). Вони пропонують поєднання незмонтованих прямих трансляцій або записів та змонтованого контенту в рамках своїх програм суспільного мовлення.

Коли аудіовізуальне висвітлення своєї роботи організовують (на додаток до інших каналів або виключно) самі парламенти, програми зазвичай ґрунтуються на ретрансляції подій наживо або в записі (наприклад, ARtv, Португалія, Canal Parlamento, Іспанія), іноді пропонуються у вигляді мультимедійної бібліотеки, доступної на вебсайті парламенту (наприклад, в Австрії, Болгарії, Данії, Фінляндії) або на каналі YouTube (наприклад, у Бельгії, Хорватії, на Кіпрі, в Естонії). Стандартний формат нефільтрований — прямий ефір або запис. Такі додаткові продукти, як студійні дебати та документальні фільми, транслюються рідко (наприклад, Oireachtas TV, Ірландія). Європейський парламент також пропонує можливість дивитися наживо свої пленарні засідання, засідання комітетів та інші події.

Країна	Парламентське телебачення / онлайн-служби
Австрія	Mediathek des Österreichischen Parlaments
Бельгія	LaChambre / BEDeKamerBE / Пленум — Сенат Бельгії
Болгарія	Онлайн портал на Народното събрание на Република България
Хорватія	Internet TV Hrvatskog sabora / Saborska TV
Кіпр	PIK 2 / CyBC 2 / Youtube channel Βουλής Αντιπροσώπων
Чехія	Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky / Senát Parlamentu České republiky
Данія	Folketinget TV
Естонія	Riigikogu
Фінляндія	Eduskunta webstream / Riksdagens webbsändningar
Франція	La Chaîne Parlementaire (LCP) / Public Sénat
Німеччина	Das Parlamentsfernsehen des Deutschen Bundestages / Phoenix / Deutschlandradio
Греція	Τηλεοπτικός Σταθμός της Βουλής των Ελλήνων
Угорщина	A Magyar Országgyűlés élő közvetítése
Італія	Rai Parlamento / Rai GrParlamenti / Camera dei Deputati / Senato della Repubblica
Ірландія	Oireachtas TV
Латвія	Latvijas Radio
Литва	Seimas – tiesiogiai / Atviras Seimas
Люксембург	Chamber TV
Мальта	Parliament TV

Нідерланди	NPO Politiek
Польща	TVP Parlament
Португалія	ARTV – Canal Parlamento
Румунія	Pagina web a Senatului Romaniei / Canalul de Youtube al Senatului Romaniei / Televiziunea Camerei Deputaților / Canalul de Youtube al Camerei Deputatilor / Televiziunea Romana
Словаччина	MediaPortál NR SR
Словенія	RTV Slovenija, SLO3
Іспанія	24 години – RTVE / Canal Parlamento
Швеція	Sveriges Riksdags webb-tv

Таблиця 1: Парламентські канали, джерело: Європейський парламент¹⁵

4. АНАЛІЗ ЗАКОНОПРОЄКТІВ

4.1 Версія народних депутатів Верховної Ради України

У Пояснювальній записці до запропонованих народними депутатами України змін до Регламенту зазначається, що пряма трансляція відкритих пленарних засідань Верховної Ради України обмежується каналом «Рада» з міркувань національної безпеки¹⁶. Згідно з цією запискою, метою є оптимізація діяльності «Державного підприємства “Парламентський телеканал “Рада”» шляхом використання виключно засобів онлайн-мовлення в період дії воєнного стану в Україні».

Згідно зі змінами, запропонованими до статті 3(6), передбачається лише стрімінг або «онлайн-трансляція» наживо або в записі. Передбачені для трансляції заходи Ради — це відкриті пленарні засідання Верховної Ради України, а також щоденні (у дні пленарних засідань та «години запитань до Уряду») та щотижневі програми за рівноправної участі представників депутатських фракцій (депутатських груп) та позафракційних народних депутатів. Очікується, що вони виходитимуть в ефір у день проведення або створення або, якщо це неможливо, в перший тиждень після події. Крім того, в Регламенті передбачено, що в період воєнного стану в Україні сервіс буде працювати лише в режимі онлайн. Згодом запропоновані зміни до статті 28 Закону «Про медіа» виводять телеканал «Рада» з поняття «універсальна медіаслужба» — не лише в теорії, а й на практиці — оскільки особи, які не мають доступу до Інтернету або мають обмежений доступ до нього чи низький рівень цифрової грамотності, матимуть менше можливостей для доступу до контенту телеканалу «Рада». Незважаючи на це, автори Пояснювальної записки вважають, що онлайн-трансляція (наживо) краще відповідає демократичним засадам висвітлення діяльності парламентів. Вони посилаються на практику онлайн-трансляцій, що спостерігається в Європейському парламенті, Ірландії, Італії, Німеччині, Франції та Швеції.

¹⁵ <https://www.europarl.europa.eu/at-your-service/en/stay-informed/channels-covering-parliaments>

¹⁶ Відповідно до Постанови Верховної Ради України «Про деякі питання висвітлення роботи Верховної Ради України дев'ятого скликання в умовах дії воєнного стану» від 6 вересня 2022 р.

Крім того, народні депутати України пропонують внести додаткову поправку до абзацу другого частини другої статті 21(2) Закону України «Про медіа», яка регулює виключення з обмежень щодо державної власності парламентського мовника, якщо він не здійснює жодної «медійної» діяльності, яка в іншому випадку вимагала б отримання ліцензії. Це могло б ще більше відрізнити канал «Рада» від усього, що може бути схожим на аудіовізуальну медіаслужбу, якщо не буде передбачено додаткових програм, окрім трансляції наживо або в записі роботи Верховної Ради, як це передбачено статтею 3(6) запропонованого народними депутатами України проєкту Регламенту зі змінами, внесеного на розгляд Верховної Ради України. Щоб уникнути можливості обходу демократичних стандартів, рекомендується усунути можливість додаткових програм.

З двох проєктів змін до Регламенту, які були подані на експертизу, цей проєкт вважається більш узгодженим з відповідними європейськими стандартами. Однак, враховуючи створення каналу «Рада» як такого, що повністю фінансується державою і контролюється Верховною Радою України, залишається небезпека того, що він стане «державним», а не громадським медіа. Це пояснюється тим, що, незважаючи на те, що обсяг програм каналу «Рада» обмежений, залишається елемент редакційного контролю, який здійснюється не лише у виборі та компонуванні матеріалів, але й у таких практиках, як позиція камери та кадрування. Для забезпечення неупередженого висвітлення рекомендується встановити внутрішні (інклюзивні) норми, спрямовані на підтримку цілісності та надійності каналу, посилення його відданості служінню інтересам суспільства.

4.2 Версія Міністерства культури та інформаційної політики України

Проєктом змін, підготовлений Міністерством культури та інформаційної політики України, до завдань каналу додаються: *«створення та поширення програм і передач з питань, що стосуються законотворчої діяльності парламенту, а також політичних, економічних та соціальних питань розвитку держави, а також питань наукового, військово-патріотичного спрямування, культурно-масового характеру та інших питань; сприяння підвищенню авторитету Верховної Ради в країні та за її межами, зміцненню міжнарламентських зв'язків; поширення ідей парламентаризму, розвитку інститутів громадянського суспільства, утвердження української національної та громадянської ідентичності, захисту прав людини; висвітлення взаємодії органів законодавчої та виконавчої влади, інших державних органів, органів місцевого самоврядування, їхніх посадових осіб у процесі реалізації ними своїх повноважень у встановлених Конституцією та відповідно до законів України щодо актуальних проблем державотворення і суспільного життя, питання зміцнення законності»*.

Крім того, версія, запропонована Міністерством, не обмежує поширення онлайн-медіа, а забезпечує подальше надання аудіовізуальних медіапослуг. Отже, очевидно, що ці поправки мають на меті покласти на телеканал «Рада» відповідальність за створення редакційного контенту, який, якби не було чіткого виключення в статті 21 (2) Закону України «Про медіа» (див. вище), мав би регулюватися та ліцензуватися Національною радою України з питань телебачення і радіомовлення (національним регуляторним органом у сфері медіа). Іншими словами, згідно із запропонованими поправками, він нічим не відрізнятиметься від будь-якої іншої регульованої медіаслужби.

Запропоновані положення, викладені в пунктах 6–8 статті 3 Регламенту, надають Апарату Верховної Ради повноваження затверджувати статут, бюджет, організаційну структуру та штатний розпис парламентського мовника. Крім того, Секретаріат уповноважений здійснювати внутрішній фінансовий контроль та нагляд за іншими видами діяльності парламентського мовлення. Голова Секретаріату має повноваження призначати та звільняти директора каналу. Ці положення викликають занепокоєння з приводу того, що канал «Рада» потенційно може бути більш орієнтованим на державу, а не працювати як суспільний засіб масової інформації.

Це означає, що запропоновані зміни до Регламенту призведуть до створення державного медіа дуже чіткого характеру, що суперечить рекомендаціям Ради Європи та ризикує порушити правила Європейської Комісії щодо державної допомоги.

4.3 Внесення змін до статті 125 Закону України «Про медіа»

Окрім пропозиції перетворити канал «Рада» на державне медіа, є нещодавня поправка до Закону України «Про медіа», внесена 30 травня 2023 р. (див. вище), яка створює ще один державний медіаканал через Міністерство оборони України¹⁷. Покладання на державний департамент відповідальності за медіа продукцію прямо суперечить усім принципам позиції Ради Європи щодо суспільних медіа. Той факт, що запропоновані медіаслужби будуть діяти лише в нинішній період військової агресії, не змінює цього висновку, оскільки під час війни немає винятків для державних медіа; державним медіа немає місця в демократичній державі.

5. ВИСНОВОК ТА РЕКОМЕНДАЦІЇ

Ще в 1997 році Парламентська асамблея Ради Європи рекомендувала створити канали, присвячені парламентській роботі, але за умови, що вони мають бути незалежними.

Проблема полягає в тому, що канал «Рада» не є незалежним, а явно і повністю підконтрольним державі. Це особливо проблематично, якщо поглянути на бачення каналу, викладене у версії проєкту змін до Регламенту, запропонованого Міністерством культури та інформаційної політики України, який передбачає широкий спектр додаткових програм, окрім трансляції засідань парламенту та його роботи (або компіляції засідань).

Це проблематично не лише тому, що є ризик підриву демократичних принципів, які зміцнюються завдяки створенню незалежних суспільних медіа, але й тому, що це може призвести до проблем з державною допомогою відповідно до правил Європейської комісії.

Пропоновані рішення — рекомендується обрати одне з двох:

---

¹⁷ Дивіться статтю 125. Медіа Міністерства оборони України: «1. Протягом строку дії розділу IX цього Закону Міністерство оборони України має право самостійно або через свої установи створювати друковані та онлайн-медіа, а також бути засновником (учасником) однієї юридичної особи, що може надавати сервіси одного лінійного аудіовізуального медіа та одного лінійного аудіального медіа... 2. Інформація, що поширюється у медіа, визначених у частині 1 цієї статті, повинна відповідати засадам достовірності, збалансованості, повноти та неупередженості. Поширення у таких медіа реклами (крім соціальної), передвиборної агітації та агітації референдуму забороняється. Фінансування діяльності медіа Міністерства оборони України здійснюється виключно за рахунок коштів державного бюджету».

1. Суворо обмежити контент парламентського каналу (чи то лише онлайн, чи то через кабельне, супутникове або ефірне мовлення) або інших засобів масової інформації трансляцією роботи парламенту та його комітетів під час сесії, а також офіційної парламентської діяльності. Крім того, слід розробити прозорі та справедливі внутрішні протоколи, узгоджені між членами парламенту, щоб запобігти упередженому висвітленню.
2. Покласти відповідальність за парламентський канал на Суспільну телерадіокомпанію України («Суспільне»). Це потенційно дасть змогу показувати ширше розмаїття супутніх програм, але під незалежною егідою суспільної медіакомпанії та її незалежної наглядової ради. У цьому разі бюджет «Суспільного» потрібно буде збільшити, щоб оплатити цю додаткову відповідальність.

З двох проєктів змін до Регламенту, що розглядаються, версія народних депутатів України вважається більш узгодженою з відповідними європейськими стандартами, оскільки вона не спрямована на створення нових редакційних програм, а обмежує висвітлення діяльності парламенту та його комітетів. Він не лише обмежує матеріал для трансляції сесіями парламенту, його комітетами та офіційною діяльністю, але й виводить всю послугу лише в онлайн, тим самим виводячи її з аудіовізуальної сфери регулювання та конкуренції.

Вкрай важливо, щоб Україна продовжувала виконувати свої зобов'язання щодо свободи слова на службі демократії. Законодавча пропозиція до Регламенту, розроблена Міністерством культури та інформаційної політики України, створює ризик створення підконтрольних державі медіа, що суперечить принципам Ради Європи. У поєднанні з нещодавніми змінами до Закону України «Про медіа», які дозволяють Міністерству оборони України створювати власні медіа продукти, це викликає занепокоєння, що Україна відступає від прогресу, досягнутого у забезпеченні незалежності медіа та зміцненні суспільного мовлення, який, *серед іншого*, був досягнутий завдяки створенню Суспільної телерадіомовної компанії України

Нарешті, цих або будь-яких інших спроб запровадження державних медіа слід всіляко уникати, щоб дотримуватися зобов'язань країни в галузі прав людини і тим самим забезпечувати свободу слова.